

Sociale ongelijkheid in thuissscholing tijdens de corona-crisis

Thijs Bol, *Universiteit van Amsterdam*

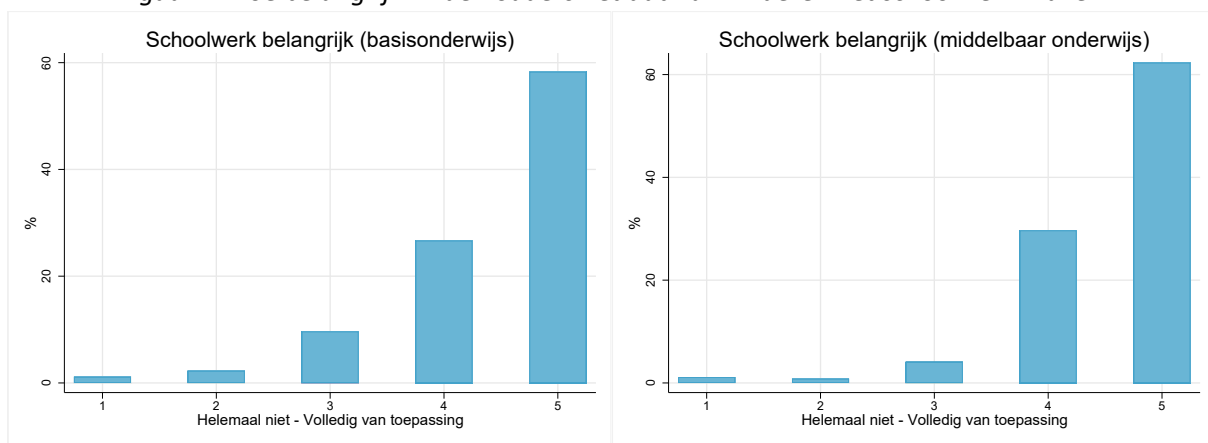
Vanaf 16 maart zijn de scholen in Nederland gesloten. Scholing in het primair (po) en voortgezet onderwijs (vo) vindt plaats op afstand, wat betekent dat ouders een belangrijke rol spelen: zij moeten ervoor zorgen dat hun kinderen het schoolwerk blijven maken. Tegelijkertijd is er een sterk vermoeden dat niet alle ouders hier even goed in staat toe zijn. Sommige gezinnen ontberen de noodzakelijke materiele middelen, zoals een computer of tablet voor elk kind in het gezin, of een rustige werkplek. Maar ook de mate waarin ouders hun kinderen (kunnen) ondersteunen bij het schoolwerk verschilt. Een grote vraag is dan ook in hoeverre de schoolsluiting gevolgen heeft voor de kansongelijkheid in het onderwijs.

Om dit te onderzoeken heb ik een onderzoek uitgevoerd onder ongeveer 800 Nederlandse ouders en hun 1,300 kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs. Het onderzoek is uitgevoerd onder leden van het LISS Panel en vond plaats in de tweede helft van april. Het doel was om in kaart te brengen (a) wat scholen aanbieden aan ouders, (b) wat ouders zelf doen om het schoolwerk van hun kinderen te ondersteunen en (c) om te kijken welke materiele verschillen er bestaan tussen gezinnen. Het volledige onderzoek en de methodologische verantwoording zijn te vinden in een uitgebreidere publicatie. Hier focus ik op de vijf belangrijkste eerste bevindingen.

Grote verschillen in ouderbetrokkenheid

Verreweg de meeste ouders vinden het heel belangrijk dat hun kinderen het schoolwerk blijven bijhouden (Figuur 1). Dit is zowel het geval voor ouders in het basis- en het middelbaar onderwijs.

Figuur 1: Hoe belangrijk vinden ouders het dat hun kinderen het schoolwerk maken

Figuur 2 laat de ongelijkheid in ouderbetrokkenheid: wat zijn de verschillen tussen ouders met een universitaire opleiding en ouders die maximaal hun middelbare school hebben afgerond? Het opleidingsniveau van de ouders heeft geen effect op hoe belangrijk zij het vinden dat hun kind het schoolwerk bijhoudt. Er zijn wel grote verschillen in hulp.

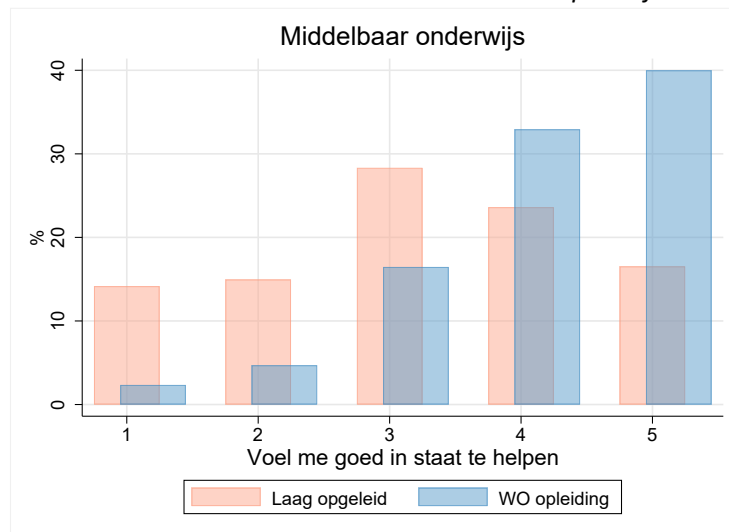
In het basisonderwijs helpen ouders met een wo-opleiding hun kinderen veel vaker met het schoolwerk dan ouders met een lagere opleiding. 70% van de universitair geschoolden geeft aan vaak of heel vaak te helpen, ten opzichte van 50% met een lage opleiding. Dit komt ook doordat hoogopgeleide ouders zich beter in staat voelen om hun kind te helpen: 80% van de universitair geschoolde ouders ten opzichte van 63% van de laagopgeleide ouders. Ook in het basisonderwijs zijn er dus grote verschillen in wat ouders hun kinderen kunnen aanbieden.

Figuur 2: Ongelijkheid in ouderbetrokkenheid in het basis- en voortgezet onderwijs

In het middelbaar onderwijs vinden we een vergelijkbaar patroon, maar de verschillen zijn hier groter. Ouders met een universitaire opleiding helpen hun kinderen in het vo veel vaker dan ouders met een lage opleiding. Het belangrijkste verschil zit hem in de mate waarin ouders aangeven zich in staat te voelen te helpen: 75% onder wo-opgeleiden tegenover 40% van laagopgeleide ouders, een verschil met een factor 2. Dit gat is nog groter wanneer de kinderen op het vwo zitten: het percentage universitair geschoolde ouders dat zich dan goed in staat voelt te helpen blijft gelijk, maar onder laag opgeleide ouders daalt het percentage naar 30%. Dit betekent dat vwo-leerlingen die opgegroeid zijn in een minder kansrijke omgeving harder geraakt worden. Het verschil in de mate waarin ouders zich in staat voelen hulp te beiden komt goed naar voren in Figuur 3.

Figuur 3: Mate waarin ouders zich in staat voelen te helpen bij het schoolwerk

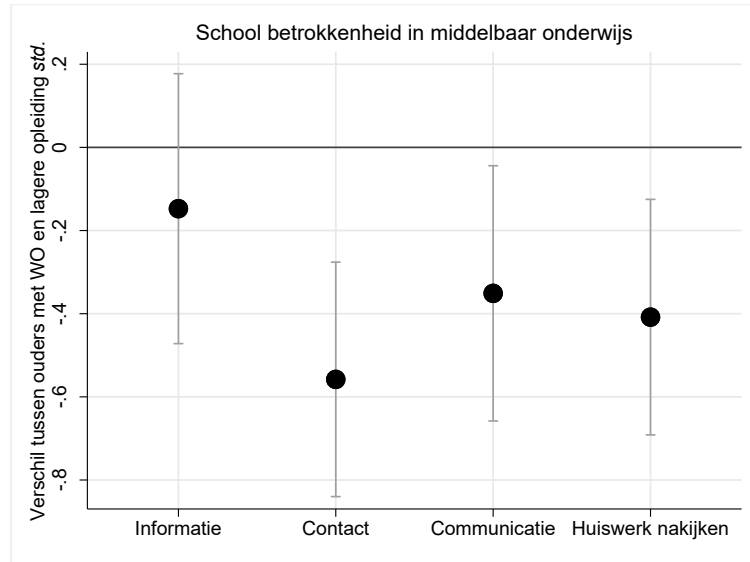

Schoolbetrokkenheid meer bij kinderen uit kansarme gezinnen

Scholen pakken dingen verschillend aan, er is variatie in hoe ze onderwijs verzorgen tijdens de schoolsluiting. Volgens ouders beidt het voortgezet onderwijs vaker dan het basisonderwijs gestructureerde onderwijsprogramma's aan, en zijn er vaker digitale lessen voor kinderen. 95% van de ouders geeft aan dat een tablet of computer noodzakelijk zijn voor het maken van het schoolwerk op de middelbare school, op de basisschool is dit percentage lager: 66%. Met name in het voortgezet onderwijs lijkt er meer contact met kinderen uit lagere sociale milieus (Figuur 4). Er zijn geen verschillen tussen hoge en laagopgeleide ouders in de mate waarin zij informatie van scholen hebben

gekregen bij aanvang van de schoolsluiting. Wel zien we dat kinderen van laagopgeleide ouders relatief vaker contact hebben met hun docenten, dat de communicatie naar de ouders toe duidelijk is, en dat het huiswerk vaker wordt nagekeken. Als we kijken naar de perceptie van ouders, lijkt het er dus op dat scholen hun best doen om kinderen te bereiken die zich in een minder kansrijke situatie bevinden.

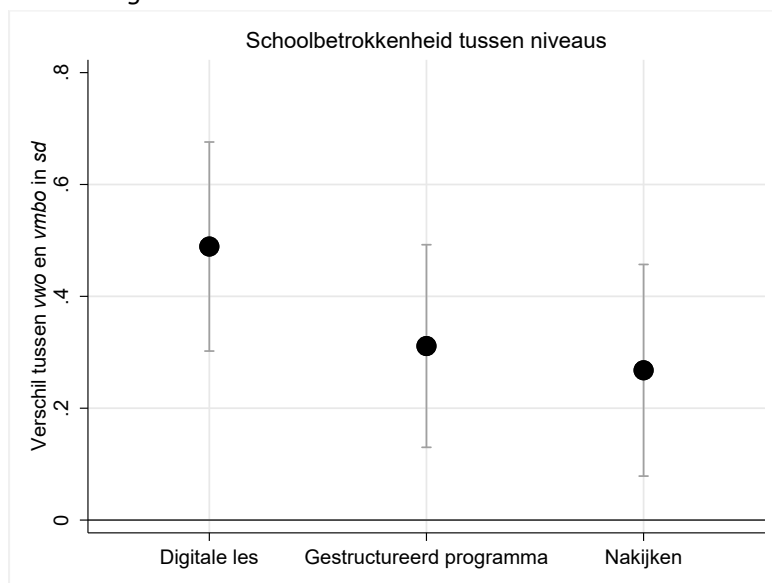
Figuur 4: Schoolbetrokkenheid

Ongelijkheid in schoolaanbod tussen niveaus in het voortgezet onderwijs

In het middelbaar onderwijs vinden we ook verschillen tussen de onderwijsniveaus. De mate waarin er digitale lessen gegeven worden of er een gestructureerd onderwijsprogramma wordt aangeboden verschilt sterk: veel vaker op het vwo dan op het vmbo. 65% van de ouders met een kind op het vmbo geeft aan dat er digitale lessen zijn, tegenover 85% van de ouders met een kind op het vwo. Ook wordt het huiswerk van vwo-leerlingen volgens ouders veel vaker nagekeken (Figuur 5). Dit verschil is er ook onder kinderen in hetzelfde leerjaar.

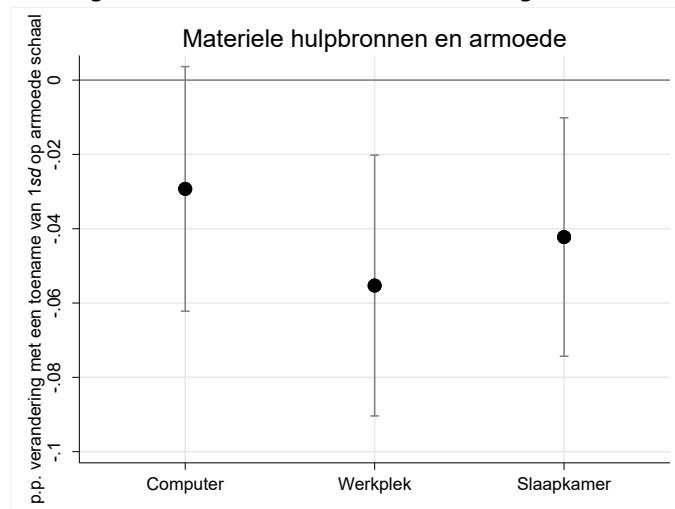
Figuur 5: Verschil in aanbod tussen vmbo en vwo

Materiele problemen met name bij arme gezinnen

Verreweg de meeste kinderen hebben genoeg materiële middelen om hun schoolwerk te kunnen doen. Het aantal kinderen met een eigen laptop of tablet is veel lager in het basisonderwijs dan het middelbaar onderwijs, maar daar is het volgens ouders ook veel minder vaak een vereiste voor het maken van het schoolwerk. Een aantal ouders geeft ook aan dit van school te lenen omdat ze het zelf niet hebben. Tegelijkertijd is er met name in het voortgezet onderwijs een kleine groep bij wie noodzakelijke middelen ontbreken: ongeveer 6% van de ouders geeft aan dat hun kinderen geen eigen laptop of tablet heeft. Dit zijn vooral kinderen van gezinnen die aangeven te weinig financiële middelen te hebben: armoede heeft een effect op het gebrek aan materiële middelen die kinderen kunnen ondersteunen bij hun schoolwerk (Figuur 6).

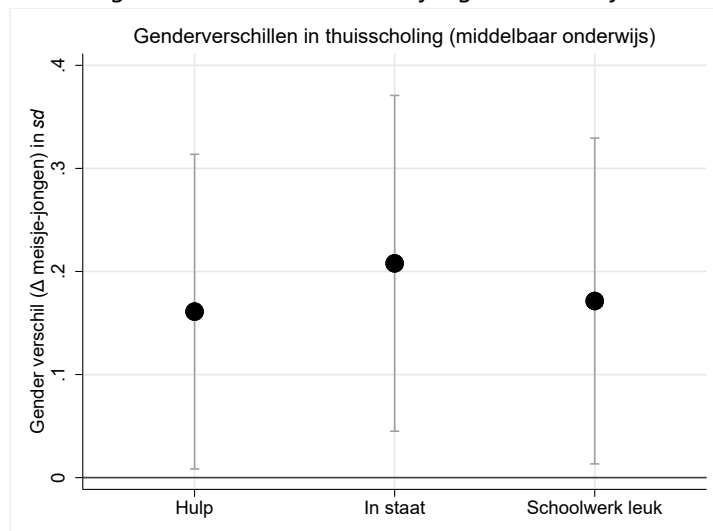
Figuur 6: Materiele verschillen tussen gezinnen

Verschillen tussen jongens en meisjes

Het is opvallend dat de schoolsluiting vooral problematisch lijkt voor jongens in het voortgezet onderwijs (Figuur 7). Hun ouders geven vaak aan dat zij het minder leuk vinden om aan school te werken, dat ze minder goed kunnen helpen en dat dus ook minder vaak doen. In het basisonderwijs zijn de verschillen kleiner, al geven daar ouders ook aan dat hun zonen het veel minder leuk vinden om thuis aan school te werken dan hun dochters.

Figuur 7: Verschillen tussen jongens en meisjes

Meer informatie en een uitgebreidere verantwoording van de dataverzameling:

Bol, T. (n.d.). Inequality in homeschooling during the Corona crisis in the Netherlands. First results from the LISS Panel. Retrieved from osf.io/preprints/socarxiv/hf32q.